

Poznań, dnia 28.08.2022

prof. dr hab. Zbyszko Melosik
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

**Recenzja rozprawy doktorskiej magister Bożeny Soleckiej
„Kształtowanie cyfrowych kompetencji nauczycieli
w systemie wspomaganie edukacji” napisanej
pod kierunkiem dr hab. Wielisławy Osmańskiej-Furmanek, prof. UZ**

Praca doktorska Pani magister Bożeny Soleckiej podejmuje bardzo ważny problem naukowy, w perspektywie naszych prób zrozumienia rekonstrukcji współczesnej edukacji, w kontekście tożsamości i kompetencji nauczycieli oraz rozwoju nowych technologii informacyjnych. To one w coraz większej bowiem mierze konstruują świat kształcenia i wychowania. Doktorat magister Bożeny Soleckiej wpisuje się więc znakomicie w polską i międzynarodową dyskusję na ten temat.

Już na wstępie mojej recenzji pragnę postawić tezę, iż jest to praca stojąca na dobrym poziomie merytorycznym, spełniająca wszystkie kryteria dysertacji doktorskiej. Akceptuję przy tym przyjęte przez mgr Bożenę Solecką założenia teoretyczne i metodologiczne, a także pozytywnie oceniam sposób prowadzonych przez nią narracji oraz linie argumentacji. Stwierdzam też, że zrealizowała ona założone cele badawcze i uzyskała konkretne, ważne rezultaty analityczne.

Potwierdziła również swoje kompetencje do prowadzenia dyskursu naukowego. Bez wątplenia, doktorat ten zawiera pogłębioną analizę i interpretację tytułowego problemu a wielokontekstowy obraz, który czytelnik uzyskuje, jest zarówno bardzo przekonujący, jak i interesujący.

Doktorat mgr Bożeny Soleckiej składa się z wprowadzenia, czterech zasadniczych rozdziałów, podsumowania wyników badań, bibliografii/netografii, opisu regulacji prawnych, wykazu tabel, rysunków i skrótów oraz aneksu. Struktura dysertacji jest przejrzysta, poszczególne rozdziały i podrozdziały wynikają jeden z drugiego, tworząc logiczną całość. Uważam jedynie, że w doktoracie powinno się znaleźć zakończenie dotyczące całości doktoratu i ustaleń w nim zawartych (ma to niemal zawsze miejsce w pracach doktorskich); obecnie ostatni jego fragment dotyczy podsumowania wyników badań.

We wstępie Autorka w sposób rzeczowy prezentuje pole problemowe doktoratu i jasno uzasadnia sformułowanie tematu. Na wysokim poziomie stoi rozdział pierwszy zatytułowany „Kształtowanie cyfrowych kompetencji nauczycieli w perspektywie potrzeb społecznych”. Autorka słusznie wychodzi od przedstawienia teoretycznych koncepcji nauczycielskich kompetencji, przechodząc następnie do ich kompetencji cyfrowych, również i w kontekście istniejącego systemu awansu zawodowego. Jest to tekst stanowiący jasną bardzo dobrze przemyślaną syntezę naukową.

Podobnie pozytywnie oceniam bardzo obszerny rozdział drugi „System wspomaganie rozwoju edukacji”, który także potwierdza kompetencje doktorantki w sferze prowadzenia dyskursu naukowego. W swoich prowadzonych w nim rozważaniach przyjmuje nim orientację humanistyczną oraz przedstawia, w pogłębiony sposób, różne teorie wspomaganie rozwoju, jak również podejście do szkoły jako organizacji uczącej się. Wreszcie, w jasny sposób rekonstruuje zasoby i działania w systemie wspomaganie, szczególnie w kontekście doskonalenia zawodowego nauczycieli; zasadnie również koncentruje swoją uwagę na wybranych aspektach systemu edukacji w czasie epidemii Covid-19.

Zaletą obu tych rozdziałów jest konsekwentnie prowadzona narracja, konfrontowanie odmiennych perspektyw teoretycznych, uzasadniona i logiczna linia argumentacja oraz dobrze wykorzystana literatura przedmiotu. Składająca się z dwóch pierwszych rozdziałów część teoretyczna, bardzo bogata treściowo, erudycyjna stanowi bardzo dobre wprowadzenie do przeprowadzonych przez Bożenę Solecką badań empirycznych.

Pozytywnie oceniam trzeci rozdział pracy, w której zaprezentowana jest „Metodologia badań własnych”. Jest on dobrze napisany, tworząc metodologiczne uzasadnienie dla przeprowadzonych przez Autorkę badań własnych. Stwierdzam przy tym, że przyjęte przez doktorantkę metody i procedury badawcze spełniają kryteria poprawności naukowej, dając duże możliwości w zakresie wielokontekstowej analizy tytułowego problemu pracy. Dotyczy to także przyjętego przez magister Bożenę Solecką, związanego ze społecznym konstruktywizmem paradygmatu interpretatywnego, który - z mojej perspektyw - unika ograniczeń pozytywistycznego myślenia o uprawiania nauki i prowadzeniu badań.

W rozdziale czwartym autorka przedstawia wyniki przeprowadzonych przez siebie badań. Magister Bożena Solecka dobrze radzi sobie zarówno z przeogromnym materiałem badawczym, jak i tekstem. Narracje Autorki są tutaj bardzo szczegółowe, systematyczne i rzetelne. Uzyskany obraz jest interesujący a analizy i interpretacje Autorki dowodzą, iż jest naukowcem potrafiącym myśleć w sposób oryginalny i samodzielny. Rozdział ten dowodzi zarówno erudycji Autorki, jak i jej zdolności do konstruowania naukowej narracji. Część badawczą doktoratu oceniam wysoko.

Dodam, że w swoich analizach i interpretacjach w części badawczej doktoratu mgr Bożena Solecka konsekwentnie wykorzystuje wprowadzone uprzednio założenia teoretyczne i metodologiczne. Część badawcza jest więc logicznie i w pogłębiony sposób „skorelowana” z częścią teoretyczną. Nie formułuję żadnych uwag ani zastrzeżeń do części doktoratu, zatytułowanej „Podsumowanie wyników badań”; i ona wskazuje na dojrzałość intelektualną Autorki tego doktoratu.

Nie mam wielu konkretnych szczegółowych uwag krytycznych wobec recenzowanej rozprawy doktorskiej. Mogę jedynie stwierdzić, że w pracy zabrakło mi rozdziału, w którym kompetencje cyfrowe nauczycieli umieszczone byłyby w szerszym kontekście „kultury digitalnej”, również i w krytycznej perspektywie. Dotyczyłoby to na przykład takich socjologicznych i pedagogicznych zjawisk, związanych z tą kulturą, jak: szybkość komunikacji (instant) i inflacja znaczeń, depersonalizacja i redukcjonizm w relacjach międzyludzkich, orientacja na eksponowanie własnego wizerunku itp. (sam przedstawiałem ten problem na przykładzie Facebooka, a w jednej z moich książek konfrontowałem książkę digitalną z książką tradycyjną, również i w kontekście pedagogicznym)¹. Autorka w takim rozdziale mogłaby odwołać się do koncepcji hiper-rzeczywistości Jeana Baudrillarda, teorii „oddolnego nadawania znaczeń” Johna Fiske, czy klasycznej idei Marshall McLuhana „Medium is a message”. Ta moja uwaga absolutnie nie ma charakteru formalnego zarzutu, wskazuje tylko na możliwość umieszczenia kompetencji cyfrowych, w tym także nauczycieli, w szerszym układzie odniesienia.

W drugiej części recenzji pragnę stwierdzić z przekonaniem, iż recenzowana rozprawa doktorska stoi na dobrym poziomie merytorycznym – i to (powtórzę po raz kolejny) zarówno w kontekście przyjętych przez Autorkę założeń teoretycznych i metodologicznych, sposobu przeprowadzenia badań, narracji oraz argumentacji, jak i konkretnych rezultatów analitycznych. Posiada ona swoją bardzo konsekwentną „logikę wewnętrzną”, jest bardzo dobrze napisana. Magister Bożena Solecka jawi się w niej jako dobrze wykształcony dojrzały naukowiec, który samodzielnie potrafi rozwiązać podjęty przez siebie problem badawczy, który bardzo swobodnie porusza się po poszczególnych – wchodzących w zakres doktoratu – zagadnieniach; wreszcie, który potrafi komunikatywnie i precyzyjnie wyrażać swoje myśli i wnioski. Dodam, że literatura wykorzystywana przez Autorkę jest reprezentatywna dla podjętego

---

¹ Por. Z. Melosik, *Kultura popularna i tożsamość młodzieży. W niewoli władzy i wolności*, Kraków 2013; Z. Melosik, *Pasja i tożsamość naukowca. O władzy i wolności umysłu*, Poznań 2019.

problemu i dobrze przez nią wykorzystana a wszystkie analizy i interpretacje umieszczone są w wyznaczonej przez tytułowy problem logice pracy.

W swojej pracy Autorka recenzowanego doktoratu skutecznie unika wchodzenia w rolę „wszystko-wiedzącego” metanarratora czy moralisty, który „wie lepiej”. Doktorat pozbawiony jest jakiegokolwiek normatywizmu. Pozwala czytelnikowi na dokonanie własnych interpretacji omawianych zagadnień.

W konkluzji stwierdzam z pełnym przekonaniem, że problem badawczy postawiony przez doktorantkę jest wartościowym problemem naukowym. Autorka recenzowanego doktoratu rozwiązała go samodzielnie i zgodnie z obowiązującymi we współczesnej nauce regułami. Jej praca doktorska stoi na dobrym poziomie merytorycznym. Jest to oryginalne dzieło, które stanowi niezaprzeczalny wkład Bożeny Soleckiej w wybrane przez nią pole problemowe. Rozprawa dowodzi też bardzo wysokiej ogólnej wiedzy teoretycznej Autorki, zarówno w zakresie pedagogiki, jak i szeroko rozumianych nauk społecznych.

Stawiam więc wniosek o dopuszczenie mgr Bożeny Soleckiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego i do publicznej obrony.

PROREKTOR
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ds. rektorskiej z wyłączeniem społecznym
prof. dr hab. Zbyszko Melosik